

Deel 2: Lekke Mestkelders, stront aan de knikker!

In vervolg op de reactie van het Groninger Gasberaad op de beleidswijziging van IMG gaan we in de periode tot 1 juli 2021 (debat in de 2^e Kamer) in op enkele details van de beleidswijziging, en dan met name op het verhaal *achter* de beleidswijziging. In deel 2 richten we ons op het Mestkelderadvies zoals dat door IMG in eerste instantie werd gepresenteerd op 25 september 2020.¹

4 pagina's in 4 hoogtepunten

- De commissie heeft een mestkelderadvies gemaakt voor IMG op basis van (deels onbewezen) theorie, waarbij kennis en ervaring uit de praktijk is vergeten of is genegeerd
- Het nieuwe IMG mestkelderadvies is vrijwel gelijk aan het oude NAM mestkelderprotocol
- Het IMG mestkelderadvies lost geen problemen op van agrariërs
- Het bijgevoegde filmpje is exemplarisch voor hoe problemen door IMG *niet* worden opgelost

Het vertrekpunt van het Panel van deskundigen van het IMG-mestkelderadvies (hierna genoemd: de commissie Koeman) is het volgende: *“Bij het opstellen van deze regeling is als uitgangspunt genomen dat gemetselde mestkelders vanwege de bouwwijze gevoelig zijn voor scheuren, dat uit onderzoek is gebleken dat deze kelders per definitie een autonoom gebrek hebben in de vorm van lekke voegen en poreuze stenen en dat gemetselde kelders daarom al lekkage door instroom van grondwater vertonen.”*² Opvallend is dat de commissie Koeman daarmee het oude NAM-protocol uit 2017 als vertrekpunt neemt. In dat protocol, dat zich baseert op een rapport dat is opgesteld door adviesbureau Sweco, wordt gesteld dat: *“Gemetselde kelders zijn vanwege de bouwwijze gevoelig voor scheuren. Uit onderzoek blijkt dat gemetselde kelders per definitie een autonoom gebrek hebben in de vorm van lekke voegen en poreuze stenen.”*³ Waarbij Sweco het in haar rapport nalaat om aan te geven op welk onderzoek deze conclusie is gebaseerd.

De vraag is waarom er wordt gekozen voor het NAM-protocol als vertrekpunt. Indien IMG behoefte heeft aan een nieuw beoordelingskader, kies dan niet voor het NAM-protocol, maar kies voor uitgangspunten op basis van onafhankelijke, controleerbare onderzoeksresultaten, en kies voor een partij die een onafhankelijke en frisse blik op de problematiek kan werpen. Het vertrekpunt van de commissie Koeman leidt uiteindelijk tot dezelfde oplossing als het toenmalige NAM-protocol, namelijk dat er een compensatie wordt betaald voor de meerkosten die verbonden zijn aan het uitrijden en afvoeren van mest, maar dat structurele problemen die veroorzaakt zijn door de gaswinning niet worden opgelost.

Het Gasberaad is ook geen mestkelderspecialist. Wij besloten aan 'DLV Advies'⁴ te vragen om het concept IMG-mestkelderadvies te beoordelen. We kozen voor DLV omdat deze organisatie landelijk opereert en brede kennis

¹ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/advies-schade-mestkelders-opgeleverd>

² Mijnschade aan mestkelders, Paneladvies, 11 september 2020, pagina 7

³ Protocol mestkelders, Sweco, 19 juni 2017, paragraaf 1.1

⁴ DLV, zie: <https://www.dlvadvies.nl/>

en ervaring heeft met diverse vraagstukken van ondernemers in de agrarische sector, waaronder ontwerp en begeleiding van (ver)bouw mestkelders, maar ook schade expertise in huis heeft. DLV-Advies koppelt kennis aan de praktijk van de agrarische ondernemer. Vooral de dagelijkse praktijkervaring met (ontwerpen en bouwen van) mestkelders was voor ons een toegevoegde waarde. We hebben ze een open, neutrale vraag gesteld: hoe lezen jullie het rapport van de commissie Koeman?

DLV heeft haar reactie in januari 2021 opgeleverd. Daarin schrijft DLV onder meer: *“De stelling van het Panel Mestkelders dat alle kelders (gemetselde en gestorte) een autonoom gebrek hebben/lek zijn is onjuist. Er zijn al ruim 30 jaar wettelijke normen voor de mestdichtheid. Deze worden als uitgangspunt genomen bij het ontwerp en de uitvoering. Het Panel heeft geen kennis van dit wettelijk kader en de praktische uitvoering genomen.”*⁵ Verderop in het rapport worden de (voorheen en huidige) geldende normen als HBRM en BRL 2340 genoemd, inclusief de relevante passages daaruit.⁶

Bovenstaand citaat is één van de voorbeelden waarin er door DLV kritisch wordt gekeken naar de inhoud van het (concept) IMG-mestkelderadvies. Door het Gasberaad is meerdere keren aangeboden om een mondelinge toelichting te geven aan de hand van het DLV-rapport en om met de deskundigen van de commissie Koeman van gedachten te wisselen. Dat is door IMG steeds afgehouden. Het was dan ook opmerkelijk dat op 17 mei 2021 opeens een schriftelijke reactie van de commissie op het DLV-rapport verscheen op de website van IMG.⁷ Deze reactie was tot op dat moment onbekend bij het Gasberaad. Voor het Gasberaad toont IMG hiermee dat er bij IMG geen interesse bestaat voor een kritische discussie over de inhoud. Helaas is dat niet de eerste keer, want ook op andere onderwerpen (het rapport Van Staalduinen & Everts over trillingen en funderingen⁸ en het rapport van TU Delft & TNO over diepe bodemdaling⁹) is er door IMG niets gedaan met onderbouwde inhoudelijke opmerkingen van het Gasberaad.

Behalve dat er procesmatig het één en ander valt aan te merken op de werkwijze van IMG inzake het rapport Mestkelders, is ook de inhoudelijke reactie van de commissie Koeman opvallend. Deze getuigt van selectief lezen en selectief reageren. Door de commissie wordt in haar reactie gesteld: *“DLV plaatst kritische kanttekeningen bij de beschouwingen in het Paneladvies over de zgn. autonome schade bij gewapend betonnen mestkelders. DLV gaat er daarbij overigens ten onrechte van uit, dat het Panel meent dat alle kelders een autonoom gebrek hebben.”*¹⁰ De reactie van DLV is echter primair gericht op het (volgens DLV onjuiste) uitgangspunt van de commissie dat alle *gemetselde* kelders een autonoom gebrek hebben.

De commissie Koeman stelt verder: *“DLV wijst erop dat er al ruim 30 jaar wettelijke normen voor de mestdichtheid bestaan, die als uitgangspunt worden genomen bij het ontwerp en de uitvoering van mestkelders.*

⁵ Deskundigenrapportage, DLV, pagina 4

⁶ Deskundigenrapportage, DLV, pagina 6, 7

⁷ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/start-van-afhandeling-schade-mestkelders>

⁸ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/nader-advies-opgeleverd-over-zettingsschade>

⁹ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/rapport-diepe-bodemdeling-en-stijging-gepubliceerd>

¹⁰ <https://www.schadedoormijnbouw.nl/nieuws/start-van-afhandeling-schade-mestkelders>, reactie van het Panel, pag. 3

Het Panel is uiteraard op de hoogte van de door DLV bedoelde normen, doch die normen betekenen niet dat nimmer sprake zal zijn van krimpscheuren en van lekkage daardoor.” Ten eerste is niet controleerbaar of de deskundigen van de commissie kennis hebben van de normen (een referentielijst ontbreekt bij het advies van de commissie) en ‘normen’ worden in het advies van de commissie alleen genoemd in relatie tot trillingen¹¹ en tot het afzetten van mest op eigen areaal. Het advies van de commissie Koeman geeft geen aanwijzingen dat de door DLV bedoelde normen voor de bouw van mestkelders in het advies zijn meegenomen.

Ten tweede wordt nergens in het DLV-rapport beweerd dat toepassing van de normen voorkomt dat er sprake zal zijn van krimpscheuren en lekkage daardoor. Wel wordt er beweerd dat lekkage als gevolg van scheuren in de praktijk in Nederland minder vaak voorkomt dan de commissie aanneemt.

Wat de commissie Koeman heeft nagelaten is om de feiten te onderzoeken. Namelijk of schade aan mestkelders substantieel vaker voorkomt in het gebied van het Groningen gasveld dan schade aan mestkelders buiten het gebied van het gasveld, en zo ja, wat de totale omvang van het probleem is.

Het negeren van feiten c.q. het niet onderzoeken van de feiten komt vaker voor in Groningse onderzoeksrapporten.¹² In dat kader zijn een tweetal aandachtspunten, genoemd op pagina 4 van het DLV-rapport, van belang:

- In ons onderzoek van het langjarig mestsaldo is een duidelijke trendbreuk geconstateerd. Deze komt overeen met de beving van Huizinge.
- De gemiddelde droge stofgehalten van drijfmest liggen in Groningen lager en fluctueren meer dan de landelijke gehalten.

Het negeren van de situatie zoals deze in de praktijk in het Groningenveld wordt aangetroffen en het nalaten om deze situatie vergelijken met andere gebieden is bijna een standaard werkwijze geworden van IMG en van de technische hoogleraren die IMG adviseren. Dit werd eerder ook al duidelijk in de IMG-rapporten “Diepe bodemdaling” en “Trillingen en funderingen”. Deze werkwijze staat op gespannen voet met de Wet bewijsvermoeden en de uitwerking daarvan in het Paneladvies van 22 januari 2019¹³ waarin wordt gesteld dat schade geacht wordt mijnbouwschade te zijn (tenzij het tegendeel aangetoond wordt) en waarbij het moment van optreden van de schade een belangrijk criterium is ter ondersteuning van de vaststelling dat er sprake is van mijnbouwschade.

---

¹¹ De wijze waarop het Panel omgaat met trillingswaarden komt in een volgende aflevering aan de orde.

¹² Zie bv. <https://www.kennisplatformleefbaar.nl/critical-review-6>, pag. 13: “Het blijft dan ook verbazen dat het HRA-model en de ingenieursmodellen die bij de versterking worden gebruikt, niet worden gevalideerd aan de **feitelijke schade** die bij bevingen is opgetreden.”

¹³ Beantwoording vragen Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen, Panel van deskundigen, 22 januari 2019

Onze conclusies:

- Naar onze mening heeft het hele adviestraject “Mestkelders” vooral weer veel tijd gekost (al ruim een jaar lang ligt het afhandelen van schade aan mestkelders hierdoor stil!) en is het uiteindelijk ook volstrekt nutteloos geweest:
- Het traject heeft géén analyse opgeleverd over de aard en omvang van deze problematiek, waar hebben we het over, hoeveel agrariërs kampen met dit probleem, waar in het gebied zitten ze? Hoe groot zijn die problemen?
- Het traject heeft géén nieuwe inzichten opgeleverd over de wijze waarop deze agrariërs geholpen kunnen worden.

Wij vinden het vreselijk dat er – opnieuw - geen onderzoek is gedaan waarbij de ‘lijdend voorwerpen’ zijn betrokken en waarin de praktijk en de bewoner centraal staat. We hadden graag gezien dat een onderzoeksteam met zoveel mogelijk agrariërs was gaan praten over de mestkelder problematiek, ter plekke, op het erf. Hoe manifesteren die problemen zich? Wat zien ze? Wat hebben ze ervaren? Welke oplossingsrichtingen hebben ze zelf in gedachten? Wat zou (kunnen) helpen?

In plaats daarvan is gekozen voor louter een bureaustudie door hooggeleerden die zijn uitgegaan van oud materiaal van NAM, gebaseerd op niet verifieerbaar onderzoek. Ze komen dan ook niet tot wezenlijk andere, nieuwe conclusies. Ten opzichte van de periode NAM is er met de oplevering van dit advies voor agrariërs niets wezenlijks verbeterd.

Maar dat was ook niet de bedoeling. De aanleiding voor het onderzoek was in de eerste plaats dat de ‘deskundigen’ van IMG niet wisten hoe ze een rapport moesten maken in geval van lekkende mestkelders. Hoe hanteer je dan bijvoorbeeld het ‘bewijsvermoeden’? De commissie Koeman heeft daarvoor handvatten gegeven in de vorm van normeringen door trillingswaarden. Een deskundige kan nu eenvoudig, aan de hand van zo’n “trillingstool” de vermeende causaliteit bepalen. Er is wel of geen schade door mijnbouw. Voor IMG heeft het advies daarmee mogelijk wel iets opgeleverd. Voor de agrariërs niet.

Eén en ander onderstreept het fenomeen dat het IMG, vanuit de rolopvatting van semi-rechter zijn, alleen belangstelling heeft voor de vraag: hoe kan ik vaststellen of iets mijnbouwschade is, of niet? Verder of breder dan dat wordt er door IMG niet gekeken. Helaas is er ook geen andere instantie vanuit de overheid die zich verantwoordelijk voelt voor bijvoorbeeld een goede probleemanalyse en het vinden van oplossingsrichtingen.